

Motion till riksdagen 2009/10:Ub289

av **Agneta Berliner m.fl. (fp)**

Statligt huvudmannaskap för skolan

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att utreda och ta fram förslag på formerna för en modern skola med staten som huvudman, där kvalitet och likvärdighet säkras genom statlig finansiering, nationella mål, utvärderingar och tillsyn.

Motivering

Problemen med det kommunala huvudmannaskapet för skolan syns extra tydligt nu i lågkonjunkturen. Många kommuner har svårt att bära skolan när det går ekonomiskt dåligt. Då finns det en tydlig rättvisaspekt i att staten ska garantera att alla elever får en bra utbildning. Dagens problem accentuerar en mångårig utveckling mot en skola som inte är likvärdig. Vi anser därför att det är hög tid för en övergång till ett modernt statligt huvudmannaskap för skolan.

Skollagen är mycket tydlig: "Alla barn och ungdomar skall, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet." Detta är en av grundpelarna i skollagen.

Skillnaden mellan skolorna har dock sedan kommunaliseringen på 1990-talet ökat när det gäller betyg, resurser och behöriga lärare. Vi kan inte längre tala om en likvärdig skola, och detta får givetvis återverkningar på hur väl eleverna når målen. Sedan 1990-talet har måluppfyllelsen i svensk skola sjunkit. Både Skolverket och OECD påtalar att svensk skola presterar väsentligt lägre resultat än för 15 år sedan. Detta beror inte enbart på kommunaliseringen, men många av de farhågor som fanns för kvalitetsförsämringar har besannats.

Fel! Okänt namn på

Lokala förhållanden kan till viss del förklara att kommunerna behöver avsätta olika mycket pengar till skolan. Det kan dock ifrågasättas om det är barnens behov som styr när en kommun sätter behovet per barn och år till drygt 111 000 kronor, medan en annan bara satsar 65 000 kronor. Så var dock fallet 2008 enligt Skolverkets statistik. Vi menar att de resurser som satsas på en elev inte ska variera beroende på var eleven råkar bo, utan beroende på vilka behov eleven har.

En tanke med kommunaliseringen var att besluten skulle fattas lokalt. Resultatet blev dock att den politiska detaljstyrningen ökade, att fler hierarkier byggdes samt att lärare och rektorer fick minskat inflytande. Att lagstiftningen dessutom riktar sig både till kommunen och till lärare/rektorer skapar otydlighet om var ansvaret ligger. De senaste tjugo åren har det funnits en tydlig tendens i Europas andra länder mot ökad decentralisering i skolväsendet. Den har dock handlat om att flytta ner makt till den enskilda skolan, snarare än till lokala myndigheter. Parallellt har också olika system för tydligare ansvarstagande utformats, det vill säga tydligare krav på att redovisa hur resurser används och vilka resultat som nås. Vi anser att även den svenska skolan skulle gynnas av färre hierarkier och ökad tydlighet gällande styrning och ansvarsfördelning. Vi är övertygade om att lärare och skolledning själva klarar att tolka de nationella styrdokumenterna och att det inte behövs några politiska mellanled mellan stat och skolor.

Det borde vara självklart att bostadsorten inte ska spela någon roll för vilken kvalitet på utbildningen som en elev får. Det borde också vara självklart att ett betyg motsvarar samma kunskapskrav oavsett var i Sverige man bor. Rapporter från Skolverket, SCB och Riksrevisionen visar dock att stödet till elever varierar mycket mellan kommuner och att betygskraven är olika, ibland även inom samma kommun. Vi menar att en likvärdig skola inte kan vara beroende av kommunens ekonomi eller kommunala beslutsfattarens ambitionsnivå och intresse.

I den skolpolitik som nu förs ingår många inslag som ska förstärka den statliga styrningen. Exempel på detta är tydligare nationella kunskapskrav i olika årskurser, fler nationella prov, distinktare betygssystem, vassare statlig inspektion, skärpning av statliga behörighetsregler för lärare och skolledare, rektorsutbildning, införande av en statlig lärarauktorisering och en ny lärarutbildning. Att många kommuner i hög utsträckning har monterat ned den kontinuerliga fortbildningen för svensk lärarkår, har också lett till att regeringen tagit initiativ till "Läraryftet", som innebär att staten direktriktat ca 1 miljard kronor varje år för fortbildning av kommunalt anställd personal.

Vi ser ett statligt huvudmannaskap och en statlig finansiering av skolan som avgörande instrument för att säkra rätten till ekonomisk likvärdighet och en likvärdig utbildning. En statlig finansiering av skolan gör också att resurser på ett rättvist sätt kan reserveras för barn med särskilda behov över hela Sverige så att de får likvärdiga möjligheter oavsett var de bor. En statlig finansiering underlättar även valfriheten genom att kommuner inte, som idag, ges möjlighet att motverka etablering av friskolor som uppfyller kvalitetskraven.

Regeringens satsningar på nationella mål, utvärderingar och tillsyn är viktiga verktyg för staten för att säkra kvaliteten i hela den svenska skolan. Med

Fel! Okänt namn på

en skola under nationellt ansvar garanteras i ännu större utsträckning rättigheten för alla barn att få en likvärdig skolgång som ger nödvändiga kunskaper. Sveriges 290 kommuner är olika men det får inte vara ett argument för att elever i Sverige inte ges en likvärdig utbildning. Vi vill därför att staten tar över huvudmannskapet för och finansieringen av skolan.

Detta är en omfattande reform som bör genomföras först efter grundligt förarbete. En statlig utredning bör därför tillsättas för att ta fram förslag på formerna för en modern skola med staten som huvudman, där kvalitet och likvärdighet säkras genom statlig finansiering, nationella mål, utvärderingar och tillsyn. En utredning som utgår från framtidens behov och barnens rätt till likvärdig utbildning i hela Sverige, och där arbetet i utredningen sker utan att man sneglar tillbaka till det tidigare delade huvudmannskapet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 28 september 2009

Agneta Berliner (fp)

Hans Backman (fp)

Camilla Lindberg (fp)